Q. D. O. M. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

NOXIIS QVIBVSDAM CIRCA MEDICAMENTA OFFICINALIA.

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIÆ, JVLIACI, CLIVIÆ, MONTIVM, ANGARIÆ, WESTPHALIÆ RELIQVA,

AVCTORITATE ET CONSENSV GRATIOSISSIMÆ FACVLTATIS MEDICÆ

IN ALMA SALANA

PRÆSIDE

HERM. FRIDER. TEICHMEYERO

HÆREDITARIO IN CAMSDORFF ET WENIGEN-JENA,

PHILOS. ET MED. DOCT. ANAT. CHIR. ET BOTAN. P. P. O. SERENISS. SAXON. DVCVM VINAR. ET ISENAC. CONSILIARIO AVL. ET ARCHIATRO, ACAD. NAT. CVRIOS. IMPERIAL. LEOPOLD. CAROL. ET REG. SOC. SCIENT. BORVSS. SODALI,

PATRONO PRÆCEPTORE ET HOSPITE PIE VENERANDO

PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES INSIGNIA ET PRIVILEGIA DOCTORALIA MORE MAJORVM LEGITIME CAPESSENDI

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI EXPONIT

AVCTOR

SIGISMVND. IACOB. HOCHSTETTERVS

BVRGSTALLO-WVRTTEMBERG.

IN AVDITORIO MEDICO, HORIS ANTE- ET POMERIDIANIS AD DIEM XXXI. MAJI MDCCXXXIIX.

JENÆ, LITTERIS CHRISTIAN. FRANC. BVCHII.

Q. D. B. V.

PRÆFATIO.

TRiplicem medendi methodus agnoſcit fontem, Diæteticum, Pharmacevticum, Chirurgicum Pharmacevticus, de quo res mihi jam eſto, haud ultimum occupat locum, & ſi nullus, profecto & hic ſuo dignus eſt elogio. Diſpeſcitur ille in partem Galenicam & Chimicam; utraque tantam ex ſuo loculo exhibet remediorum copiam, ut vaſtiſſimus medicamentorum ſic dictorum officinalium exinde proſtet campus. *Quum vero* ſecundum mentem b. CHRIST. LANGII in miſcell. p. 145. *tam ægrotantium vita, quam medicinæ gloria & medentis fama in remediorum dextre paratorum ſinceritate omnino atque certitudine conſiſtat*, & tamen circa hanc ipſam uberrimam ſupellectilem, teſte experientia, variis modis exſurgant noxia concreta, haud immerito cenſura fontem hunc indigere reor, elogiis jam ſuperſedens. Occurrunt tot tantique circa remediorum præparationem errores, varii generis noxas poſt ſe trahentes, ut mirum ſane ſit, quod non crebrius triſtiores eventus exinde contingant. Fit idcirco, quod haud raro medicus, artis ſuæ alias ſatis gnarus, conqueratur, ſi expectationi haud reſpondeant experimenta. Fit, ut ſæpius medici, imprimis juniores, ob res toto genere ſiniſtre cedentes in medendi perturbentur methodo, maximeque confuſi reddantur, ubi error hæreat, vel cur adeo rebellem morbus

ſeſe gerat, plane neſcii. *Inſtructiſſimi enim*, ſunt verba b. BOHNII in offic. Med. dupl. *farragine medicamentorum potentiorum accedimus infirmos, recedimus vacui & vani, non ſine pudore, ac artis ipſiusmet vilipendio.* Adeoque res eſt haud levioris momenti, imo in illa totus medendi cardo verſatur, certus ut fiat de iis, quæ ad debellandum, depellendumque morbum in uſum trahit, medicus. Humanum enim eſt, de quo luditur, corium, neutiquam lana caprina, nullusque amplius reſtat diſſenſus, quin ſanitas hominis theſauros inter mundanos principem tueatur locum; hinc laudatus BOHNIVS l. c. ait: *Inveſtigatio ac præparatio remediorum perita præſtantiſſimum ac deſideratiſſimum eſt artis momentum, & medendi artificium potiſſimum in eorum adparatu adæquato conſiſtit.* Hæcce perpendens, ego, quippe cui fontem pharmacevticum penitius paulo inſpicere licuit, operæ pretium duxi, loco ſpeciminis, quod inaugurale vocant, & leges edere jubent, NOXIA QVÆDAM CIRCA MEDICAMENTA OFFICINALIA paulo perveſtigatius inquirere, & pro quantuliscunque pertractare viribus. Proteſtor de injuriandi animo, fidem enim Pharmacopæis juramento comparatam derogare nolo, loquor ſaltem experientia edoctus, odioſa tamen eſt veritas, odioſa ſunt exempla; interim vero largior, inveniri adhuc tales, in quod non omnia & ſingula a me relata redundant. Arduum foret & nimis prolixum, omnia, quæ circa hanc materiam monenda eſſent, eruere ſi conarer, ne vero diſſertationis transgrediar limites, ſat erit, ea tantum, quæ maxime neceſſaria viſa mihi ſunt, delibaſſe, & feliciori- bus ingeniis rem hanc arduam, & ad infirmorum ſalutem quam maxime vergentem, ulterius pertractandi occaſionem dediſſe. Faxit cœliſtis archiater, ut cuncta in ſupremi nominis ſui gloriam; ægrotantiumque ſalutem cedant. Tu vero, quisquis es, Lector Benevole! prima hæc & levidenſia ſtudiorum meorum conamina & qualescunque ingenii fœtus æqui bonique conſule, mihique fave.

DIS-

DISSERTATIO INAVGVRALIS

DE

NOXIIS QVIBVSDAM CIRCA MEDICAMENTA OFFICINALIA.

§. 1.

SVb *medicamentorum officinalium* nomine comprehendo omnia tam ſimplicia, quam compoſita, Galenica æque ac chemica, quæ in officinis pharmacevticis quotidie proſtant, & per longam experientiam probata, uſibus medicis inſerviunt. Opponuntur hæc medicamentis magiſtralibus, i. e. ejusmodi compoſitis, quæ ad indicationem præſentem ſpecialem & individualem a medico ordinantur, nec antea in officinis ita mixta venalia extant; hinc & non inepte extemporanea ſalutari poſſent. *Noxium* dico omne id, quod non directe ſolum, verum etiam indirecte damnum inferre, ſtatumque rei quocunque modo deteriorem reddere valet.

§. 2.

Primum inter noxia iſta locum tenet ipſa *medicamentorum officinalium abundantia*, quæ tanta & adeo diffuſa eſt, ut artis profecto ſit, ex inſigni tali farragine, optima & pro ſcopo maxime idonea ſeligere. Objicies forſan, quod ſuperflua non noceant. Sed tritum hoc ubivis veritati conſentaneum eſſe, tantum abeſt, ut potius noxam ex abundantia ſcaturientem in totas redundare respublicas hoc loco demonſtrare in proclivi ſit. Quotidiana in vulgus eſt de medicamentorum graviori pretio querimonia; pertimeſcitur idcirco medici Recipe, vitaturque, præprimis a tenuioris fortunæ hominibus, cane pejus & angue, nec niſi ſpe decollata, & morte jam foras pulſante ad hanc anchoram decurritur, aſt

- - - ſero medicina paratur,
dum mala per longas invaluere moras;

quum medicum debito tempore præterire idem ſit, ac penitus ipſum ſpernere. Quot quæſo propero paſſu adeunt agyrtam, carnificem, pſeudomedicos, aliosve varii generis temerarios empyricos, per leges publicas exturbandos, quibus extremum fortunarum ſuarum obolum una cum vita committunt, ſolo nixi ſolatio, ſimplici ita ſumtu rem peragi poſſe, cum medicum conſultando duplex & conditioni ſuæ impar requiratur impenſa. Negliguntur rebus ſic ſtantibus reipublicæ cives, fatisque cedere ſæpiſſime coguntur, qui tamen rationalis medici, ad primum mox mali ſenſum accerſiti auxilio, iſtis ſubripi ſatis adhuc feliciter potuiſſent.

§. 3.

Pretium medicamentorum officinalium ob ipſorum copiam maximopere adaugeri, nullus, accuratius paulo rem inſpiciens inficias ibit. Intret quis quæſo pharmacopolia, utpote medicorum promtuaria, obſtupeſcet is fere de inſigni vaſorum copia, primo mox intuitu oculos feriente. Sed quid hæc pauca? tantum enim abeſt, hisce omnia includi cancellis, ut potius multæ adhuc cameræ ſuperſint, ubi tot adhuc continentur medicamentorum tam ſimplicium quam compoſitorum centena, ut ipſemet ſæpius poſſeſſor, quæ poſſideat, vel quæ non, ignoret. Et quid mirum? cum hodie vix aliquot rerum millia ad officinæ rite conſtitutæ titulum impetrandum ſufficiant. Omnia hæc nummorum ope pharmacapola acquiſivit, omnia labore ſtipata ſunt. Alia inter hæc præ aliis feliciora in uſum cedunt frequentius, alia rarius, rurſus alia non niſi rariſſime, quæ interim temporis ſucceſſu corruptelam ſubeant, neceſſe eſt. Alia ut jam linquam, ſint ſaltem exempli loco herbæ, radices, flores, ſemina, & aquæ deſtillatæ ſimplices. Quotannis recentia requiruntur hæcce, & non niſi labore, ſumtibusque reſtituuntur, cum tamen vigeſima vix pars prio-

priori anno aſſervatorum in uſum tracta fuerit. Omnia tandem eo tendunt, ut medicamentorum pretia ita adaugeantur, ne pharmacopæus detrimentum ex ſuo capiat negotio, quamobrem ita res inſtituitur, ut minus uſitata & corruptelam perpeſſa una ſub magis uſitatis perſolvantur, ſicque unum alterum abſorbeat; cum potius omni cura eo tendendum eſſet, ut medicamenta, pauperibus æque ac ditioribus neceſſaria, minori obtineri poſſent ſumtu. Patet hinc, QVERCETANVM, LVDOVICVM, BOHNIVM, aliosque cel. viros haud absque prægnanti ratione privatam medicamentorum præparationem & diſpenſationem, publicæ longe prætuliſſe; hac enim ſtante unusquisque medicus pauca tantum ſelecta, ad praxin ſelectiorem neceſſaria præpare, inutilia vero ablegare, ſicque ea, quæ nunc in officinis publicis fiunt per plures perſonas, ipſe ſolus perficere poſſet. Et quis quæſo non videt, hoc modo mille erroribus in tabernis iſtis quotidie fere evenientibus obicem poni poſſe, imo ex præparatione propria artem ipſam ſemper majus adhuc incrementum capturam, adeoque medicos ipſos indies peritiores evaſuros fore. Nonne pharmaca hujusmodi magis tuta, magisque genuina merito dilaudari poſſent, præ iſtis, in pharmacopoliis non ſemper ex charitate chriſtiana ſed haud raro quæſtus tantum gratia paratis? ſunt enim, quos parum refert, an a ſuis æger ſanetur præparatis, nec ne, ſolis mercibus diſtrahendis inhiantes. Hæcce ſunt emolumenta, tale eſt levamen evidentiſſimum, tale ſumtus compendium, quæ ex laudata diſpenſatione privata & in ægros ipſos, & in totas reſpublicas redundare poſſent.

§. 4.

Culpa *creſcentis medicamentorum copiæ* unice fere in medicos ipſos redundat; ſunt enim, qui tali farragine adeo delectantur, ut ſingulæ iſtorum formulæ totis fere metiri queant ulnis. Immemores ſunt hujusmodi corraſores, dicti iſtius Helmontiani, quod *pauca ſint, quæ medicum nobi-*

 tant,

litant, modo quis rectam iis utendi rationem cognitam & perſpectam habeat. Cujus veritatem & ipſa confirmat experientia, cum feliciſſimi recentioris ſeculi practici in praxi ſua ſelectiori, ſemota ingenti remediorum farragine, modico tantum iſtorum ſelectu rem omnem eventu ſatis fauſto expediant. Hinc de medicamentorum ſtudio diffuſo ill. FR. HOFFMANNVS in præfat. ad Tom. III. Med. rat. Syſtem. ita ſcribit: *Adeo increvit medicamentorum ex univerſo naturæ penu ſimplicium & compoſitorum, indigenorum & exoticorum, Galenicorum & chimicorum ſuppellex, ut propter immenſum fere numerum nec diligentiſſimus ad ſingulorum penitiorem cognitionem pertingere queat, primum vero artis opera tentans non poſſit non mirum turbari atque confundi;* & paulo poſt: *ſub tanta, ut proſtat, medicaminum multitudine, medens ad veram ſingulorum notitiam perveniet, & ſolidi quid in praxi præſtabit nunquam, ſed potius una cum natura eximie turbabitur.* Sunt, qui ex academiis in patriam modo redeuntes & ſcientiam in arte ſua divulgare geſtientes, ad ſyllabum, quem ex materiæ medicæ collegio reportarunt, recurrunt, hinc conjiciunt, atque conſarcinant res mirum in modum, modo hæc, modo illa, ita ut haud raro ægritudine ipſa moleſtius evadat medicamentum; ſæpius minime uſitata deſiderant, & auctoritatem adfectantes Doctoralem, ea, quæ nondum in officina proſtant, extemplo parare jubent, & præſertim nova inſigniter crepant. Alii, emunctioris naris juvenes medici ſelectum quidem inſtituere melius norunt, habet tamen ſua vnusquisque propria, prout hæc vel illa ipſorum præceptores plenis dilaudare buccis conſuevere; placet enim huic cothurnus, illi ſandalium, aliis pero vel ocrea.

§. 5.

Nolo vero, ut quis me iis putet aſſentientem, qui omnia fere medicamenta exilio adficiunt, & præter paucorum pulverum, paucarumque guttularum exhibitionem, totum curationis negotium *rationali* mandant *animæ*, neutiquam enim id facere animus mihi eſt, ſed, ut ſelectus

tan-

tantum inſtituatur, minusque neceſſaria relegentur, ſuaſor ſum, ſecundum b. ac ill. G. W. WEDELII mentem, qui in Amœn. mat. med. p. 41. ita ait: *Tanta eſt medicamentorum copia, ut non tam de inventione amplius, ſeu acceſſione plurium, quam de imminutione ſeu ſelectu debeamus eſſe ſolliciti. Non tamen curta ſupellectili inſtructum eſſe oportet medicum, ſed copia rerum, copia materiæ medicæ, ita ut non tam molem ſimul ſolam, quam virtutem æſtimemus, memores, plus valere unum granum piperis, quam centum grana papaveris. Selectus exercitus militibus conſtans robore corporis & animi præſtantibus, præſtat ſæpe copioſis phalangibus.* Medium igitur tenuere beati; eſt enim modus in rebus, ſunt certi denique fines, quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.

§. 6.

Nec tamen copia jam præſente alii contenti eſſe volunt, ſunt enim, qui arrogantia medica adeo tenentur, ut ex mero nomen ſuum atque gloriam in diſſita quoque loca divulgandi pruritu, medicamentum novum excogitent, idque titulo hyperbolico & ſuo nomine inſigniunt, atque ad ſydera usque attollunt, cum tamen re ipſa nil novi ſit, nec præter titulum peculiare quid præ aliis jam ſatis in officinis proſtantibus præſtet, ſed cum iis plane ſymbolizans & pari paſſu ambulans deprehendatur. Alii, nova quidem compoſita non parturientes, ſimplicibus tamen delectantur novis exoticis, viresque ſpecificas in iis quærunt, quorum tamen analyſis adcuratior itidem ſatis ſuperque docet, ejusdem prorſus illa ipſa eſſe farinæ, ac multa alia, quorum ubertate officinæ jam ſatis turgent. Horum æquipollentia, imo validiora ſæpe præ foribus paſſim nobis naſcuntur, viribus integris, facilique pretio ubivis habenda, & vel colore tantum, figurave extus, intus vero parum aut nil differentia. Quid enim quæſo in Balſamo Rankaſyri, quid in Gummi Kikekunemalo, Corticibus Maſſaji, Putſiuk & Juiaba, Faba S. Ignatii, Herbis Paragrai Indica, & Sinica virtuoſa, Radicibus Mungos, Ninſing, Anti-Pyretica

retica Indica, Oleis Caſminaris, Cajeputi, Culilabani, Canang, Puirat, Terra Tanzuc Sinenſium, aliisque novis quæris, quod non in aliis jam dudum uſitatis abundanter deliteſcat? *Dandum eſt aliquid*, ait b. ac ill. G. W. WEDELIVS l. c. p. 42. *imo plurimum experientiæ, etiam ſeculorum effluxorum, unde nec veterum materiam ſpernere debemus vel vilipendere, modo ſelectum adhibeamus, ſelectum in materia ipſa, ſelectum in præparando, ſelectum in componendo, ita nitidam & ſufficientem habebimus copiam.* Patet igitur, tria, quatuor, vel plura iſta medicamentorum officinalium millia, absque artis ſalutaris mutilatione, & ſalva conſcientia, ad decimam reduci poſſe partem. Aſt piget reformationi huic diutius inhærere, cum jam dudum b. ac cel. RIVINVS in Diſſertat. *de cenſura medicamentorum officinalium*, aliique cenſores ſtrenui, Augiæ hujus ſtabuli purgationem laudabiliter quidem, fruſtra tamen, & inerti conatu, exoptatoque ſucceſſu neutiquam reſpondente, ſuſceperint.

§. 7.

Converto me jam ad *noxia ex aliis fontibus ſcaturientia*, quorum ingens ſane cohors. Proficiſcuntur alia ex *negligentia*, alia ex *ignorantia*, plurima ex *avaritia*, ceu Lerna nequitiæ, fraudis, imo omnium malorum. Avaritia fons eſt, ex quo ſcaturiunt perditiſſimæ iſtæ ſubſtitutiones, quid pro quo dictæ; detractiones ponderis pretioſorum, hujusque compenſatio vilioribus facta; ſelectus ad compoſitiones minus utilium, viliorum, corruptorum; comparatio & emtio exoticorum minus ſelectorum, ſed infimæ ſortis potius; emtio præparatorum talium, quæ tamen ad genuina & minus fucata ipſa obtinenda propria elab rari manu & debuiſſent, & facili negotio potuiſſent; aſſervatio vetuſtorum; imo & ſexcentæ adulterationes aliæ.

§. 8.

Multi dantur pharmacopœi, qui *aſſervationem rerum ultra durationis terminum extendunt* (§. 7.), & loco reſtitu-

tionis

tionis annuæ, vel aliis ſtatis temporibus neceſſariæ (aliorum enim vires ocyus, aliorum tardius paulo langueſcunt) retinent vetuſta per annum alterum atque iterum alterum, imo ſæpius per plura usque luſtra, ipſaque, licet viribus ſpoliata ſint penitus, in præparatione medicamentorum nihilo ſecius in uſum trahunt, adeoque pro bonis ac integris venditant. Duplicis hæc exiſtunt generis, ſunt enim vel talia, quibus nulla amplius ſuperſtes eſt virtus, quin potius prorſus effœta atque emortua ſint; vel talia, quæ non modo partibus laudabilibus plane deſtituta ſunt, ſed & horum loco peregrinas atque heterogeneas induerunt, adeoque revera in prava, & facultate nocendi pollentia fatiſcunt.

§. 9.

Ad claſſem primam (§. 8) permulta referenda eſſent, verum ne pagellæ hæ nimis intumeſcant, pauca tantum adferam. Exempli loco igitur ſint Rad. Chinæ, Fœnic. Gialap Ipecacuan. Hermodact Pœon. Rhabarb. Sarſapar. Turpeth alb. Inter fructus: Jujubæ, Sebeſtæ, Dactyli, Caricæ, ſiliq. dulc. Piſtachiæ; porro ſemina calida aromatica, ſpecies aromatiſatæ, pulveres odorati, aliaque plura, tam abs Regno vegetabili quam animali ſuggeſta, quippe circa quæ talis (§ 8) partium corruptio, perditioque præprimis occurrere ſolet. Officinalia medicamenta ſunt vel indigena, a pharmacopœo ipſo colligenda; vel exotica, ex mercatorum peregrinorum manibus comparanda. Indigena ut ſint incorrupta, recentiave, quotannis ipſorum collectio ſevere urgenda eſt. Exoticorum ætas, quum a priori cognoſci haud queat, a poſteriori indaganda eſt, ſecundum qualitates nempe exteriores, quatenus iſtæ in ſenſus incurrunt. Neutiquam vero ſemper caracteres viſibiles rerum perditionem manifeſtant, quin etiam toto genere ſæpenumero deperditæ, viribusque orbæ res eſſe queant, absque eo, quod oculis ſuſpecti quid ſeſe prodat. Non deſunt tamen criteria, quibus uniuscujusque rei qua-

litates diſcerni queunt, modo penitiorem quis, perſpectamque rerum cognitionem ſibi acquiſiverit; evolvi circa hanc rem poſſunt lexica pharmacevtica & ſcripta hiſtoriæ materiæ medicæ VALENTINI, POMETI, L'EMERY, DAHLII; nec non CASP. HOFFMAN. Tr. *de Med. Offic.* 1738. Lugd. Bat. editus.

§. 10.

Alteram ad claſſem (§ 8.) inter alia præprimis pertinent *corpora partibus ſulphureis* vel explicitis vel implicitis plus minus *fœta*. Sperma Ceti temporis ſucceſſu rancorem nauſeabundum cum colore flaveſcente induit, ubi tunc ne veſtigium quidem priſtinæ virtutis amplius præbet, quin potius ſal iſtud mitius, blandiusque reſolvens ſub pinguedine egregie demulcente conditum, in acre, irritans, nauſeabundum, effectui deſiderato plane contrarium fatiscat, & naturæ humanæ inimicum evadat, adeoque accerſat magis mala, quam averruncet. Hujus quoque commatis ſunt alia iisdem principiis gaudentia, ut Oleum Amygdal. dulc. ſimiliaque ultra durationis terminum aſſervata. Egregie circa hanc rem cel. BOERHAAVE in inſtit. Chim. Tom. II. p. 84. ita ſcribit: *Sed quam notabile eſt in oleis hiſce proprietas? quæ tam cito, calore tantum 70. graduum tantum a priſtino degeneraſcunt ingenio absque ulla omnino alieni admiſtione. Enimvero de craſſo tenue fit. De blando acre. De dulci amareſcens. De inſipido fere rancidum. De albo flaveſcens. De anodyno erodens. De laxante inflammans. Omnes quidem hæ mutationes ſatis cito ita contingunt, paucis nempe diebus æſtivo calore. Aſt quantæ mutationes! Oleum amygdalinum recens linctu aſperas Angina fauces pulcherrime mulcet. Oleum idem poſt paucos dies linctum ab homine ſano integras ejusdem fauces ſubito inflammat. Quoque dulcius fuerat recens, eo acrius ranceſcens & veteraſcens. Hinc amygdalæ, nuces juglandes, Piſtacbia, quam tetra, poſtquam rancida, quam promte Anginam provocantia ad guttur, quam facile febres excitantia, per incenſas fauces, oeſophagum, ventriculum, inteſtina. Diſcite hic medici! in acutis dum ſuadetis uſum ſalubrem amygdalini olei, curate, preſſum ſit de amygdalis non rancidis, ut recens preſſum urente Syrio non ſit nychthemero antiquius.* Eundem etiam cenſum

ſubeunt

ſubeunt Spec. Dia Tragac. Pulv. Haly contra Phthiſin, Pulv. Anonymus; imo reor, b. cel STAHLIUM ex ſolo hoc capite ſe mina IV. frigida in praxi ſua adhibere noluiſſe, quin eorumdem uſum potius disſuaſerit, verens ſemper, ne rancore infecta recentibus ſubſtituantur in officinis, unde non poſſet non medicamentum minus ſalutare, ſed nocendi facultate pollens evadere; id quod etiam de aliis hujus farinæ ſeminibus, fructibusque valet.

§ 11.

Huc etiam *externa* quædam referenda veniunt Axungia viperarum recens in oculorum quibusdam adfectibus egregie demulcet, & ope ſalis mitioris latitantis blande detergit; vetuſtior evadit acris, rancida, & irritando, vellicandoque, tenuiſſimæ illi ſtructuræ facile inflammationem, adeoque auxilii loco noxam infert. Unguenta, ut Ung. alb. camph. & ſimplex, Ung. Roſat. Ung Infrigid. Gal Ung de Nihilo Olea cocta atque expreſſa, partim demulcendi, partim temperandi, partim emolliendi fine in uſum trahuntur, verum nullus horum obtinetur effectus, ſin vetuſta ſint, & rancore imbuta, quin potius mediantibus partibus iſtis acribus in apricum productis fibras irritent, vellicent, ſtringant, ſtaſinque humoris ſubſiſtentis adaugeant.

§. 12.

Inter multa alia, quæ facile noxiam cataſtrophen temporis ſucceſſu ſubeunt, locum etiam habet *Tinct Mart. Cydon.* egregium alias in morbis chronicis medicamentum aperiens, quæ vero, niſi recens, dulcis, blanda, linguam minus feriens ſit, nullo modo effectui expectato reſpondet, quin potius acida, adſtringens, & plane alius, imo nocivæ prorſus proſapiæ evadat, & acore ſuo peregrino rem omnem in pejus vertere queat Par ratio eſt *Tincturæ martis pomatæ.* Cum vero brevi temporis ſpatio hoc contingat, id agendum eſt, ut ſemper tantum, quantum ex vaſe deſumitur, ſtatim ex alio minore (quorum plura aſſervata ſint repleta), reſtituatur, vitro enim ſemper repleto permanente, integra quoque permanet Tinctura, & ſine ulla virium jactura,

 quod

quod vero alias ob aerem, ceu certiſſimum rerum corruptorem, accedentem, & motum inteſtinum facilius inferentem, haud fieret. Huc & pertinent *Elæoſacchara*, quæ, niſi itidem aeris acceſſus arceatur, facillime rancorem induunt, imprimis, ſi cum vitello ovi parata ſint. *Flos Caſſiæ* paucarum hebdomadum ſpatio aceſcit, ad quam quidem noxam avertendam pharmacopoei ſaccharum addi ſolent, ope cujus vero non poteſt non caſtratus, & expectatione inferior evadere.

§. 13.

Corpora, quæ Regnum minerale ſuggerit, in ſe quidem ſpectata cataſtrophen talem haud ſubeunt, neutiquam tamen hac cenſura exemta ſunt eorundem *præparata*, ſic dicta *chimica*; hæc temporis decurſu minus tuta evadere, extra omnem poſitum eſt negationis aleam Ipſemet teſtis ſum emeſeos gravioris a gr. X. Antim. diaph vetuſtioris, in diverſis ſubjectis excitatæ. Doſis Tartari emet. provectioris ætatis, nullis amplius certis includi poteſt cancellis, ſed effectus edit dubios, incertos, graviores. Præſtat hinc, tum ab hisce, tum ab aliis, v. g. Bezoardico min. Antihectico Pot. Diaphoretico martiali, Regulo Antim. medicinali, Sulphure Antim. aurato, Turpetho minerali, aliisque hujus farinæ vetuſtior ibus prorſus abſtinere. Mercurius vitæ, in ſe jam ſatis periculoſum emeticum, in magis tale ſucceſſu temporis fatiſcere viſus eſt.

§. 14.

Pravorum atque *futilium in officinas ingreſſus* (§ 7.) modo pharmacopoei ipſius, modo mercatoris ſive aromatopolæ, a quo coëmta ſunt, culpa fieri ſolet. Prius fit, quando iſtiusmodi homines, nimio lucri deſiderio detenti, ob ſordidam avaritiam, adulterata, corrupta, caſtrata, caſſa, aliaque malæ notæ minori pretio ſibi comparant, & pro ſinceris ea venditando, turpe exin lucrum petunt. Poſterius occurrere nonnunquam involuntario, inſcioque pharmacopoeo ſolet, cum res ab extra ſæpius ſatis videantur integræ, ad penitiorem vero demum indagationem im-

poſturæ

poſturæ atque glaucomata mercatoris ſeſe produnt, quæ oculis antea (§. 9.) penitus ſeſe ſubduxerunt.

§. 15.

Prius (§. 14.), quippe experientia ſatis probatum, demonſtratione ulteriori haud eget. Circa poſterius permulta adferre poſſem, niſi brevitati ſtuderem; ſufficiant pauca exempla. Caryophilli raro ea, qua creſcunt oleoſitate fœta, ad nos transportantur, plerumque enim vel in India, vel in ipſa Belgia olei maxima pars extrahitur, quo facto inertes iſti redditi, bonis adhuc & genuinis iterum commiſcentur, ut ab hisce & odorem & ſaporem rurſus contrahant. Pari etiam fato atque injuria Cinamomum adficitur; nec quoque horum olea aliter quam fuco infecta, & maximopere adulterata ad nos deferuntur, id quod ſeparatio artificioſa, & ad lancem chimicam curioſe inſtituta ſatis ſuperque a poſteriori monſtrat, ubi tam in dictis, quam etiam in Macis, Nuciſtæ, & Ligni Rhodii oleis, dimidia plerumque pars Olei cujusdam expreſſi ad pondus augendum, admixta deprehenditur. Aliorum calidiorum, & penetrantiori reſina præditorum oleorum deſtillatorum adulterationem, adfuſione olei Terebinth. Pini, ſimilisve levioris notæ perficiunt, quo in caſu quidem fraus facile cognoſcenda, difficulter vero vel plane non depuratio & ſeparatio inſtituenda eſt. Fluit ex hisce regula: *olea atherea in officinis, vel purificanda & ſeparanda, vel ſi in hoc rite praſtari nequeat, propria manu elaboranda eſſe.* Sunt tamen adhuc quædam olea peregrina, quibus præ noſtratibus laus ſua longe manet, nempe Ol. Citri, Aurant. aliaque, ergo ex Italia omnino ad nos deferenda ſunt. Hoc adhuc monendum, omnia olea deſtillata ab aeris, præſertim calidi acceſſu, anxie arcenda eſſe, quia alias, uti expreſſa ad rancorem, ita illa ad Terebinthinatam naturam, facile & brevi tempore tranſitum faciunt; omnia vero Terebinthinacea, ſint vel per ſe, vel ob vetuſtatem, vel ob admixtionem talia, M Sneam vehementer exagitant, & intenſiorem corpori æſtum conciliant. Sin ab aliarum rerum offuciis deturpata ſint olea, pro iſtarum varietate etiam variam iſta inde

 patiun-

patiuntur virium jacturam, ita ut ab officinalibus iſtis oleis æthereis non niſi rariſſime ſalutares illi effectus expectandi ſint, quos vera, & ſarta tectaque aſſervata alias edere ſolent. Rhabarbari fruſta carie exeſa (§. 9) illiniunt iſtiusmodi impoſtores miſtura quadam ochrea, quo obtinent, ut tum colorem elegantem ruffum radix mentiatur, tum foraminula carioſa in ipſorum ſuperficie oculos alias ferientia oppilentur, horumque aciem fugiant. Simile glaucoma inter alia etiam præcipue Rad. Chinæ & Mechoac. alb. teredine conſumtæ patiuntur, hac tantum differentia, ut fuci color colori ſubjecti fucandi ſemper reſpondeat. Accedit, quod & ſæpiſſime Rhabarbaro vero Rhapontici; Mechoacannæ albæ autem, Bryoniæ fruſta adjiciantur, & ſic una cum iis pro veris venditentur. Gialappæ deceptores iſti maximam reſinæ partem extrahunt, & ſic bonæ rurſus commiſcent. Balſamum de Copaiva cum oleo amygdal. & nonnunquam cum oleo Templini; Balſamum Peruvianum Styrace liquido aliisque offuciis; Crocum Cnico; Mercurium vivum plumbo; Mannam ſaccharo viliori, melle & amylo; Gummi Elemi Thure communi & Terebinthina; Reſinam Gialappæ Colophonio; Spicam Indicam Spica gallica; Cortices Chinæ variis peregrinis corticibus atque quisquiliis; Semen Santonici ſemine Tanaceti & Abrotani; Mercurium ſublimatum Arſenico; Cornu Cervi raſpatum, raſura Cornu bovilis; Oleum Nuciſtæ expreſſum ſebo, medulla, butyro; Zibethum itidem butyro; Moſchum ſanguine uſto, muſcerda, pane uſto, Ladano, ſimilibusque quisquiliis; Balſama de Mecha & de Tolu Balſamo Copaivæ; Sarſaparillæ faſciculos variis intus quisquiliis adulterant. Usneæ humanæ muſcum oſſibus bovinis vel equinis adnatum ſuccenturiant. Floribus Sulphuris alii pulverem ſulphuris crudi, alii vero, & quidem iniquiores defraudatores farinam tinctam, terram citrinam, arenam pulveriſatam, aliave aliena pro pondere augendo admiſcent. Moſcho & Zibetho inertibus evaſis nidorem priſtinum ope fœtoris latrinæ recuperare ſatagunt. Semini Petroſel. Maced. Semen Petroſel. vulgaris, quod tamen

men priori virtutibus longe inferius eſt, ſubſtituunt. Pro Ambra gryſea vera, Ambram ſæpenumero factitiam, ex Storace, Aſa dulci, Succino, Ladano, Moſcho, Zibetho, Ligno Aloë, farina oryzæ, gum. Tragac. &c. paratam, longe vero poſt principia ſtantem, venditant. Lapidibus cancrorum veris ſubjungunt vel ſuccenturiant factitios, ex terra alba Belgica, vel pulvere tubulorum, quibus pro hauriendo tabaci fumo uti ſolent, artificioſe paratos, & certo inſtrumento vel typo ita formatos, qui vero nullum largiuntur ſal volatile, uti veri. Caſtoreum in re medica magnum habet nomen, & hancce laudem ſatis quoque tuetur, quicquid etiam nonnulli contra iſtud in medium adferant; dolendum modo, id ipſum tam raro verum & genuinum in officinis proſtare; vix enim credendum, quanta circa egregium hoc medicamentum occurrant glaucomata, atque offuciarum artificia. Dantur adeo ſubtiles & artificioſi defraudatores, qui miſcela quadam ex Mumia, reſina, gummi ammoniaco, Galbano, ſanguine pulveriſato, pinguedine & pulvere Caſtorei veri, aliisque parata, pelliculas Caſtoreo vero detractas adimplere, & aperturas ope Ichtiocollæ adeo curioſe rurſus counire norunt, ut ne veſtigium quidem harum remaneat; adeoque pro diverſitate miſcelæ Caſtoreum verum magis vel minus accurate imitantur, ut ſæpe etiam emunctioris naris hominibus, & res ſatis bene alias judicantibus, minime fucatum videatur. Alias circa hoc ſubjectum occurrentes fraudulentias minus ſubtiles & ſatis craſſas, quippe facilius detegendas lubens prætereo, & ſufficiat, eorum tantum feciſſe mentionem, qui defraudandi artificium præ reliquis callent. Adponere hic ad Caſtoreum verum & genuinum dignoſcendum liceat Ottonis Cremonenſis diſtichon, criteria Caſtorei boni eximie indigitans:

Guſtibus exoſum, grave, Caſtoreum pretioſum,
nigrum, nervoſum; ſimulatque recens glutinoſum.

Vocabulum *nervoſum* in hiſce præcipue differentiam præbet ſpecificam, ubi nempe fibræ diverſæ tendinoſæ interius hinc inde ſunt diductæ & intertextæ, id quod in Caſtoreo

falſo

falſo & factitio nunquam deprehendere licet. Unicum hoc de Caſtoreo adhuc monendum: axungiam Caſtoris, ne axungiæ Caſtorei malitioſe ſubſtituatur, penitus ex officinis exterminandam eſſe. Sal Succini vix unquam purum vel non adulteratum obtinetur; ſin a pulvere Succini, arena, oleo Succini, pendeat caſtratio, purificatio & ſecretio artificioſa facile locum habet; ſin vero ſalibus peregrinis, v. g. ſale culinari, ſale ammoniaco, Cremore Tartari, ſaccharo Thomæo, ſimilibusve, ad pondus augendum fœtum ſit, ægre decens depuratio fieri poterit.

§. 16

Ut igitur *exotica* integra ſinceraque inferantur in officinas, nec fraudulentia pharmacopæi, nec aromatopolæ dolo futile quid irrepat, hoc opus, hic labor eſt. Viſitationes ſolennes ſcopo huic haud velificantur. Mox ad primum exoticorum in officinas ingreſſum res examinandæ ſunt. Non igitur contemnendum eſt, quin potius laude dignum inſtitutum iſtud quarundam rerumpublicarum, ubi in officinis invectitia aperire, & promere condereque prius haud licet, quam medici ordinarii ea omnia penitius perluſtraverint, & an bonæ notæ ſint, probe examinaverint; ſed dolendum eheu! hoſce ſæpe adeo puſilla inſtructos eſſe rerum naturalium examinandarum cognitione, ut in judicio de iis ferendo haud raro mirum in modum hallucinentur, atque turpiter ſe dent; ſin vero medicus ad laudatam viſitationem conſtitutus ſuo ſatisfaciat officio, & res non ab extra ſolum ſpectans, ſed parenchymata quoque ipſarum perſcrutans, judicium diſtinctivum de ipſis ferat, & minus apta rejiciat, non poteſt non magna exinde utilitas in rem medicam redundare.

§. 17.

Indigena ut ſint bonæ notæ, & qualitatis incorruptæ; ſimiliter & compoſita, ut rite parata, bona atque ſincera proſtent, viſitationes ſolennes quotannis inſtituendæ quodammodo officium faciunt. Verum, quantus proh dolor! abuſus circa hoc quoq; negotium verſatur, conveniunt plerumq; viri

hunc

hunc ad actum conſtituti, conſuetudinis tantum, ſoſtrique gratia, nec non ad convivia celebranda. Memini quondam medicum talem viſitantem a pharmacopæo quæſitum, cur res examinando, ſoli viſui, odoratuique inſiſtat, cum tamen permulta ope guſtus melius dijudicari poſſint? reſpondiſſe: fieri id, ne lingua peregrinis infecta ſaporibus, meri poſtmodum hauriendi, eduliorumque guſtum perdat. En quæſo laudabilem viſitationis ejusmodi ſcopum! ſed transeant hujus generis mercenarii, linquamus illos, & ponamus, medicum hoc in caſu rite ſuo præeſſe muneri, tamen mira quanta reſtant deſideranda, nunquam enim omnis in officinis penus, omnesque cameræ ob oculos ponuntur, quin potius res nauci pendendæ retineantur occultæ, anxieque a pharmacopæo latitentur.

§. 18.

Ad *compoſitorum glaucomata* detegenda ſæpe emunctioris naris virorum judicia vix atque vix quidem ſufficiunt, hinc ſæpiſſime circa hæc ſoli pharmacopæorum integritati inniti debemus, minimum apodictice hunc vel illum dolum probare haud poſſumus. Generatim hic vituperandum eſt, quod vix unquam ingredientia bonæ notæ ad præparata atque compoſita impendantur, ſed omni ſtudio deperdita & viliora hunc ad ſcopum ſeligantur, cum tamen nullibi magis ſelectioribus opus ſit, quam hic, ne totum compoſitum evadat mancum, vel prorſus nullius pretii. Agunt ſæpiſſime medicorum iſtiusmodi miniſtri, acſi ipſimet compoſitionum eſſent autores, addunt, detrahunt, ſubſtituunt, pro lubitu, itaque incertum reddunt medicamentum, quo inniti medicus neutiquam valet.

§. 19.

Circa *medicamentorum preparationem* pauca tantum adferam. Agmen ducat Mars, ſive ferrum, cui tantus in re medica uſus, ut ceu heroicum medicamentum multis aliis, quicquid nonnulli oganniant, palmam præripiat, imo auſim dicere, ſine quo medicina manca foret. Variis modis Mars in uſus medicos cedit; qualiscunque vero præparandi & adhibendi ſit ratio, ſemper purus & genuinus requiritur.

Quatenus iſte eſt corpus ſolidiſſimum & pharmacopæi operam prorſus eludens, ſcobs iſtius, ſive ſic dicta limatura uſui ad ulteriores præparationes inſervit. Fabri ferrarii hanc venundant; aſt quis neſcit, ipſos eandem ſcopis converrere, quia inter limandum hinc inde ſipatur, hoc autem modo variis illam ipſam inquinari quisquiliis. Ope ventilationis ſeu lotionis neutiquam ſatis pura evadit illa, ſed multas adhuc commixtas retinet heterogeneas, aliorum metallorum, venereas nempe & aurichalceas particulas, partim ex ferruminatione, partim alio modo irreptas; ob nauſeabundum ſaporem, & vim, qua gaudent, emeticam, ventriculo haud parum inimicas. Id igitur agendum eſt, ut vel fruſtum chalybis boni ſubjiciatur torturæ limæ, ſcobsque ſic obtenta pura chartis ſubſtratis excipiatur, aut ab acuum confectoribus comparetur; vel ſin limatura ſupra laudata hetorogenea & quisquiliis referta a fabro ferrario emta fuerit, ope admoti Lapidis Magnetis ſeparatio homogenearum ab heterogeneis fiat, ſicque Martis limatura ad omnem uſum medicum pura atque ſecura reddatur. Tandem & obſervandum eſt, alcooliſationi ſin hæc ſubjiciatur, id, ne denuo particulas æneas in ſuum recipiat ſinum, in ferreo peragendum eſſe mortario, neutiquam in aurichalceo.

§. 20.

Hæcce (§. 19.) demortariis dicta ad aliorum *corporum durorum ſubtiliſationem* me trahunt, qualia videlicet ſunt Corallia utraque, Mat. Perlar. Conchæ, Cryſtallus mont. aliaque hujus commatis. Solent hujusmodi corpora dura ordinarie in mortariis aurichalceis in pulverem redigi, verum haud absque notabili virtutum alteratione & detrimento; non poteſt enim non hoc labore virulentia quædam adfricari iſtis, id quod ſapor nauſeoſus, quem talia duriora ab admixtione particularum venerearum contrahunt, imo emeſis ipſa a poſteriori ſæpe loquuntur. Aſt vix vera cauſa medico in ſenſus recurrit, quin potius ad diætæ errorem, ad ægrotantis idioſyncraſiam, ad viſcerum debilitatem, ad morbi proterviam, ad naturæ motus ſymptomaticos criticosve, & ad nihil non refugiat, cum tamen, labores officinales, pyxidesque

desque penitius paulo, & curioſius ſi inſpicerentur, vera plerumque cauſa in iis, remediisque ipſis deprehenderetur erroneis. Verum non in adeo duris ſolum, ſed etiam in corporibus paulo minus cohærentibus, quæ non tam contuſione vehementiori, quam tritura potius leviori lævigantur, v. g. Lap. Cancr. C. C. uſto, Teſtis ovorum, ſimilibusque, tale quid deprehendere licet; quippe quæ ob trituram iſtam a metallo colorem induunt magis vel minus cinereum, manifeſto indicio, in ſinum ſuum iſta recepiſſe particulas alias heterogeneas ipſis haud congruas. Ex hiſce ita ſe habentibus, uti firmo ſtant talo, fluit poriſma: præſtare ad quamplurimos, imo ad omnes labores, in quibus mortario opus eſt, ferrea præ aurichalceis, aures æque ac oculos feriendo magis ad ſplendorem, quam ad utilitatem facientibus.

§. 21.

Circa *triturationis negotium* alius adhuc occurrit error, in eo nempe conſiſtens, quod multa non ſufficienter ſubtiliſentur, ita ut plus noxæ quam emolumenti exinde obſervetur. Sint exempli loco Cinnabaris, Cryſtallus montana, aliique lapides ſub pretioſorum nomine in officinis ſuperbientes, item Tutia, &c. Cinnabaris, graviſſimum corpus, niſi in pollen tenuiſſimum redigatur, & tantum ad gradum ſubtiliſetur, ut ad radiorum ſolis acceſſum nullæ amplius adpareant particulæ micantes, proprio pondere ventriculi plicis & villis ſeſe inſinuando juſto diutius ibi ſubſiſtit, &, deſideratum effectum ut edat, tantum abeſt, ut potius irritando & porulos hinc inde obſtruendo noxia magis evadat. Simili modo ſe res habet circa lapides laudatos duriores, imprimis Cryſtallum mont. ubi tertium adhuc incommodum accedit, incuneatio nempe ſpicularum iſtarum acutarum, vi cujus non poſſunt non ſpaſmi, tormina, aliaque ſymptomata exſurgere. Tutia in collyriis principem ut plurimum locum tenet; nota eſt parœmia: non patitur luſum fama, fides, oculus; hujus enim ſtructura ſummæ eſt teneritudinis, quæ non amat niſi ſimilia, ſumme nempe ſubtilia; quin itaque in Alcohol redacta ſit Tutia, non poteſt non ſtructuræ huic omnium ſubtiliſſimæ læſionem magis accerſere, quam averruncare,

 hinc-

hincque adfectus in deterius ruere; id quod etiam de lapidis Calaminaris, ſciſſilis, ſimiliumque hunc in uſum trahi ſolitorum inconveniente adhibitione valet. In ſimplicium pulveriſatione peſſimus etiam mos eſt, quod vix unquam res bonæ notæ ad hoc opus impendantur, nec non juſto majori pulveriſentur quantitate, cum tamen plurima pulveriſata brevi temporis decurſu mutationem in deterius ſubeant, & partes laudabiles facile dimittant. Quæ ulterius circa triturationis negotium committuntur fraudes, ubi partim ad molem augendam, partim ad colorem exaltandum, Rhabarbarum & China de China cum amygdalis dulcibus, alia cum aliis conteruntur, doſin minimum reddunt incertam.

§. 22.

Noxæ, quas vaſa ænea & aurichalcea ſiccioribus inter pulveriſandum conciliant (§. 19. 20.), multo magis a *liquidis acribus* & *acidis*, quorum coctio in ejusmodi ahenis, lebetibusve inſtituitur, contrahuntur. Quid enim tunc ſolutioni partium venerearum obſtat, cum acidum iſtarum genuinum ſit menſtruum? & certe haud raro tanta earum facta eſt ſolutio, ut etiam ſapor nauſeabundus, ipſique vomitus eas ſatis a poſteriori manifeſtent. Hinc fit, quod ſæpius medicamenta alias innocentiſſima, manifeſta nocendi facultate polleant (§. 20.), qualem cenſum ſubeunt ſyrupi acidi, ut acetoſæ, acetoſellæ, granatorum, de agreſta, acetoſit. citri, berberum, ribium; oxymel & ſimplex, & ſquillit. pulpa tamarindorum; imo ſyrupus roſar. ſolut. haud raro hanc ob cauſam in tenerioribus emeticus viſus eſt. Nonne ſordidiſſima eſt avaritia, rem ad ægri ſalutem vergentem negligere, quæ tamen paucis expediri poſſet groſſis, obductionem ſcilicet vaſorum æneorum ſtanno inſtituendam, quæ ſatis impedit, quo minus ventriculo obeſſe poſſit medicamentum coctione in ipſis paratum. Talia urgere medico intereſt; non ſufficit enim, ſcripſiſſe formulas, de cætero vero famam ſuam, ægrotantiumque ſalutem relinquere fidei pharmacopæi, quæ tamen perpuſilla haud raro eſſe ſolet.

§. 23.

Fugiuntur ſæpe medicamenta ceu noxia, quæ tamen non

non niſi ob *ineptam præparationem* talia evadunt. Aloën diffamant nonnnlli, ceu nimis calidam, acrem, irritantem; hæmorrhoides, tormina, ſpasmos poſt ſe relinquentem, adeoque uſui tuto minus ancillantem, cum tamen ſiniſtri & incongrui, quos edit effectus, ſolum a neglecta præparatione propullulent; deſideratur ad uſum medicum quamplurimum lota, per menſtruum aqueum ſoluta, gummoſa, blanda, partibus acribus, reſinoſis, ventriculo minus congruis, & præcipuum tenesmi illius hæmorrhoidalis auctorem conſtituentibus orba; quæ vero præparatio non niſi rariſſime in officinis peragitur, ubi ſemper Aloë cruda, ſibi relicta, depuratæ ſubſtituitur, adeoque & æger & medicus decipiuntur. Simili modo Antihecticum Pot. Mercurius dulcis, aliaque plura, non niſi ob præparationem non rite peractam nonnunquam minus tuta evadere ſolent. De Antihectici Pot. & Mercurii dulc. genuina præparatione vid. ILL. & MAGNIF. D. PRÆSIDIS *Inſtitut. Chemiæ* pag. 166. & 147.

§. 24.

Liquor C. C. ſuccinatus heroicum ſane medicamentum præbet, quicquid oſores obganniant, modo rite paratus ſit, quod vero ſordidam ob avaritiam rarius contingit; requiritur enim ſalis ſuccini ceu acidi tantum, quantum ad ſalis volatilis C. C. ceu alcalici punctum ſaturationis obtinendum ſufficit. Niſi igitur hoc rite obſervetur, neutiquam liquor medius laudabilis, ſed alcalicus magis, & humores fortius exagitans, obtinetur. Sola etiam ſiniſtra præparatio in culpa eſt, quod liquor hic a multis ægris, imprimis paulo delicatioribus, averſetur; ſi enim utrumque ſal oleo ſuo graveolente fœtido expers, & purum hunc in uſum traheretur, non poſſet non medicamentum magis commendabile, & guſtui minus exoſum conſurgere. Arcanum Tartari, laudatiſſimum præberet in rebellioribus morbis remedium, ſin, uti eſt artis, in officinis ſemper præpararetur; ſed & hoc raro contingit; genuinum iſtud parandi modum ILL. & MAGNIF. PRÆSES egregie docuit in Speciali Diſſertat. *de Arcano Tartari, ſive Sale Eſſentiali Vini*, An. 1730. edita. Eſſentias Succini, Myrrhæ, & Maſtichis parandi,

randi, varii ſunt modi, quos inter communiſſimus eſt ille, ubi cum ſale alcalico peragitur extractio, cui ad internos quidem uſus locus eſt, haud vero externe, ad ulcera & vulnera. Hinc laudata præparatio vel plane non admittenda, vel alia quoque ad externos uſus inſtituenda, & ſeorſim hæc eſſentia aſſervanda eſt.

§. 25.

Syrupus flor. Tunic. ſola infuſione parari debet; dolus ergo eſt, cum caryophilli aromatici petiolæ incluſi ad odorem ſaporemque exaltandos addantur; eſt enim hujus ſyrupi uſus nonnunquam in talibus caſibus, ubi minima calefacientia congeſtionem atque nocivam exagitationem M. Seæ inferre valent. Syrupus fl. violarum per infuſionem rite paratus egregie lenit atque demulcet; contrario vero modo ſe res habet, ſi per infuſionem ex floribus Cyani & radice ireos florent. imitatur. Penitus infamis ad uſus internos eſt ille, qui ex Lacca muſica, & radice ireos florent. paratur; præter colorem enim nil veri analogon habet, quin potius nocivi quid ex materia iſta tinctoria in ſinu ſuo gerat.

§. 26.

Etiam circa *aquarum deſtillationem* quædam monenda veniunt. Aqua fl. roſar. principem fere locum tenet in collyriis, cum vero oculorum ſtructura tenerrima, vetet acria, ſalſa, quippe a quibus potius noxam quam emolumentum trahit, facile patet, ablegandam aquam roſarum ex floribus ſale conditis prolectam, & iſtius loco ex recentibus deſtillatam ad hoſce uſus introducendam eſſe. Aqua ceraſor. nigr. quæ ex nucleis perſicor. amygdalis amaris, vel horum tantum magmate ab expreſſione olei relicto, parari ſolet, non æquipollet virtutibus aquæ ceraſorum veræ, hæc enim præ iſta multo magis temperans eſt. De cætero, vegetantia non omnia promiſcue eundem deſtillandi modum admittunt, alia enim macerationem, digeſtionemque magis vel minus poſtulant; alia ſtatim poſt collectionem, absque digeſtione prægreſſa deſtillari amant, alia vero plane nullas communicant aquæ per deſtillationem prolectæ, virtutes, contra vero decoctioni magis vel minus fortiori in-

ſtituendæ aptiora exiſtunt, quodvis pro partium conſtituentium textura & modulo. In utramque partem quotidie peccatur; omnia ſæpe eodem plane modo, apta æque ac inepta pari fato adficiuntur, absque ullo habito circumſtantiarum reſpectu. Quot quæſo deſtillationi ſubjiciuntur ſubjecta, ſaltem ad farraginem in officinis adaugendam, & in quibus vix granulum virtutis ſpecificæ detegendum, quippe quæ in fixioribus tantum conſiſtit partibus, quæ coctionis fervore elevari non valent, adeoque ad tranſcendendum alembicum minime aptis.

§. 27.

Progredior a ſimplici ad aliam deſtillationem, majori opera, & vehementiore Vulcani auxilio peragendam, *ſpiritus Tartari* ſcilicet. Citra ullum eſt diſſenſum, ſalia media naturæ humanæ admodum eſſe amica, ita ut GALENVS ipſe ſuo jam tempore iſta balſami naturalis titulo inſigniverit. Multo magis prædicatum hoc valet de ſpiritu Tartari, quippe medio non ſolum, ſed & manifeſto balſamico, ſin integer atque genuinus ille ſit, quod vero rara avis eſt. In paucis officinis propria elaboratur manu, ſed ab aliis fide minime dignis is ipſe ſæpe comparatur. Obtinetur ſic minori quidem ſumtu, magis vero adulteratus, imo ſæpe tantopere defraudatus, ut vix analogiam ab extra cum ſpiritu Tartari vero habeat. Adfundunt enim iſtiusmodi impoſtores ſpiritui huic largiſſima manu vinum vilius, imo ſæpe aquam ipſam, usque dum enormiter dilutus redditus fuerit. Magis infames ſunt ii, qui mixtum plane peregrinum pro ſpiritu Tartari venditant; agitant ſcilicet ſpiritum C. C. cum oleo fœtido Tartari ſatis diu hinc inde, putantes, iſtum hoc modo priſtinum odorem atque indolem exuturum, & novam in ſinum ſuum recepturum fore, hinc decantato rurſus ab oleo ſpiritui, aquæ vel vini vilioris largam quantitatem, pro ulteriori diluitione admiſcent. Sunt inter pharmacopæos, qui charybdin vitare geſtientes in ſcyllam incidunt; ad genuinum nempe ſpiritum Tartari obtinendum, deſtillationem ipſimet quidem inſtituunt, verum cum ob ſordidiſſimam avaritiam (§ 7) vix unquam contenti ſunt iis, quæ natura ipſa in res poſuit, ipſorum

rum famuli ipſimet defraudatores evadunt, dum ad contentionem declinandam, avaritiæque magiſtrorum ſatisfaciendum tantum vini vel aquæ adfundunt, ut pondus deſideratum adimpleatur

§. 28.

Modo dictum (§ 27.) ſtratagema famulorum pharmaceuticorum ſæpiſſime, & præſertim quoque circa *oleorum aethereorum deſtillationem* occurrit, ubi res plane alieni moris redduntur, quibus inniti medicus nullatenus poteſt. Nil profecto intolerabilius eſt jactitatione illa, ubi ad compoſitorum integritatem defendendam manu propria ſeſe ipſa elaboraſſe pharmacopæi contendunt, cum tamen ſæpenumero multo minor iisdem ſit fides, quam ab extra allatis. Quid quæſo ſæpe oleum chamomillæ propria manu elaboratum, & de cujus integritate atque colore cœruleo elegantiſſimo tantopere gloriari ſolent, aliud eſt, quam oleum petræ ſuper floribus chamomillæ abstractum? hinc ſæpiſſime idipſum, quod (§. 15.) de oleis peregrinis dictum eſt, de propria etiam eorum elaboratione valet; ubique enim deſideratur rerum copia, quomodo vero producta ſeſe habeant, an bona ſint, anve mala, proh dolor! haud curatur. Qualia quæſo incomparabilia obtineri poſſent medicamenta, ſin lege artis, prudenter, diligenterque ea præpararentur, ſique mens eſſet, ægri ſaluti magis, quam marſupio implendo velificari. Exempli loco, & inſtar omnium eſſe poteſt oleum bacc. juniperi, quippe quod præſtantiſſimos edere poſſet effectus, modo genuinum, & absque olei templini vel pini admiſtione obtinendum eſſet, quod vero rariſſime, ſi unquam fit; id quod ex viliori ipſius pretio patet; examen enim chimicum ſatis ſuperque monſtrat, non tantum hisce baccis ineſſe olei quantitatem, ut divendi tali vili pretio poſſit. Ulteriori exemplorum illuſtratione ſuperſedeo.

§. 29.

Præcipue in *præſcriptione remediorum pretioſorum* parce ut agat medicus, neceſſe eſt; & quum firmo ſtet talo, majus illa ipſa emolumentum pharmacopæi marſupio adferre, quam ægrotantis corpori, ea, quantum potis eſt, fugiantur. Sin

Sin vero æger abſolute decipi, nec ullum fere, niſi auro & gemmis ſuperbiens medicamentum pro efficaci habere velit, deſcendere in ipſius deſiderium medicus facile poterit. Theſin iſtam, minus pretioſa ſæpenumero palmam præripere pretioſiſſimis, callent, & defendunt quoque pharmacopæi, & hanc ob cauſam, ſi litera ſcripta lapidem Bezoar orientalem deſiderat, ii occidentalem; ſin margaritas, ii matrem perlarum; ſin pulverem Bezoard. Senn. ii alium minoris pretii; ſin Eſſentiam dulcem Hall. ii Tincturam Coralliorum; ſin gemmas, ii lapides cancr. vel cryſtallum montanam; ſin ſpiritum, & ſal vol. viperarum, ungular alces, vel cranii humani, ii ſpiritum & ſal vol C. C.; ſin oſſa de corde cervi, ii C. C. philoſ. &c extemplo ſuccenturiant, adeoque impenſis parcent, interim tamen nihilo ſecius ita rerum pretia expoſcunt, ac ſi quam accuratiſſime ſecundum præſcriptionem parata fuiſſent remedia. Nec in detractione & ſubſtitutione ſolum, verum etiam in diligenti diſpenſatione & ipſa præparatione peccant, ita ut haud raro æger medicamentum adſumat futile pro utili; quod præprimis fit, quando v. g. brevitati ſtudentes decoquunt, quæ per infuſionem tantum parari debuiſſent, vel decocta ipſa non lege artis parant, omnia ſtatim promiſcue conjiciendo, & in vaſe aperto laborem ſuſcipiendo, unde non poſſunt non partes præſtantiores volatiles certo certius in auras avolare, cum ipſarum cum reliquis cohæſio ebullitionis calori ferendo minime par ſit, adeoque præter partes terreſtres nil remaneat. Non vero volatilia ſolum, ſed alia quoque coctionem renuunt. Exempli loco ſint folia ſennæ, quæ coquendo lentorem nimium edunt, mediante quo moleſtias ſæpe ipſorum brodium ventriculo atque inteſtinis infert, quamobrem infuſione ſaltem id parandum, vel ſin coctione paratum fuerit, haud fortiter id exprimendum, quo modo moleſtiæ illæ quadantenus præcaveri poſſunt, niſi folia ſennæ fruſtuloſa, ſtipitibus referta & minus ſelecta hunc in uſum recepta fuerint, quippe quæ minus purgant, ventriculo vero negotium faceſſunt, & flatulentias inferunt.

 § 30. *Pa-*

§. 30.

Palato quoque *dandum eſt aliquid*, adeoque præprimis etiam gratia medicamentorum urgenda venit, ne ſapore, odoreve gravia (§. 24.), ægrisque exoſa evadant. Cenſum hunc inter alia ſubit Mixtura iſta, ſimplex quidem ſalutata, revera vero magni & multiplicis uſus, & qui profecto magis egregius adhuc foret, ſi Spiritus Vitrioli ad iſtam ſumeretur ſulphureus, qualis ab inventore hujus medicinæ, chimicorum parente PARACELSO, hunc in finem requiritur; quod vero rariſſime, ſi unquam, fit, cum pauciſſimi partes volatiles Vitrioli in apricum producere & rite ſeparare norint. Dantur ægri, qui averſantur hoc medicamentum, ubi plerumque ratio illico ex idioſyncraſia peti ſolet, verum haud immerito reor, ſæpenumero ipſius odorem, ſaporemque gravem in culpa eſſe, quæ vero qualitas exoſa & nauſeoſa ſolummodo a ſpiritu Tartari proficiſcitur Lubens quidem fateor, absque virium jactura nunquam penitus auferri poſſe qualitatem iſtam ſulphuream, quæ ſpiritum laudatum ingrato illo fœtore inficit; interim tamen ex parte fieri id poteſt, modo Tartarus hunc ad laborem recipiatur purus, lotus, rhenanus, vel quod ex mente ZWÖLFFERI præſtat, per cryſtalliſationem depuratus & defecatus; ſic enim quisquiliæ variæ in eo hærentes ſeparantur, & non poteſt non minus graveolens prodire ſpiritus; cujus dein gratia, rite peracta ab oleo fœtido ſeparatione, haud parum adaugetur Fuſius & ex inſtituto *de Mixtura ſimplice* egit Cel. RUD. IAC CAMERARIUS in Diſſertat. an. 1720. habita Penitus igitur ablegandus eſt mos ille, ubi nonnulli Tartarum iſtum feculentum & pulverulentum, quisquiliis permultis refertum, vulgo Floß dictum, ad ſpiritum Tartari parandum impendere ſolent; quo minus enim Tartarus eſt purus, & quo magis terreſtris, amurcoſus, pinguis, eo minorem ſpiritus quantitatem edit, eoque vero largior olei fœtidi pars in hunc reſultat. Patet hinc, Tartarum ex vino albo palmam tenere, ex rubro vero natum ſtare poſt principia.

§ 31.

Quia ex duobus malis minus eligere præſtat, ſemper pro-

propria manu in officinis elaborata præferre longe velim iis, quæ a deſtillatoribus, fraudulento admodum hominum genere, venundari ſolent. Quæcunque ab iis deſideras, præſto ſunt, & licet binas tantum lagenas ſecum circumvehant, tamen ex iis omnis generis ſpiritus acidos porrigunt. Ex unica tantum capſula promunt Sal abſynthii, ſal fumar. ſal C. Ben. ſal geniſtæ, & nullum non. Venum offerunt ſal esſentiale acetoſellæ, cujus tamen uncia una ultra drachmas ſex ſalis marini continet. Alias ipſorum fraudulentias jam prætereo.

§. 32.

Pervenio jam ad *ſalia plantarum per incinerationem parata*. Hæc in ſe & ſua natura omnia ſunt alcalicæ naturæ. Deſiderantur a nonnullis cryſtalliſata, cum tamen alcalicorum cryſtalliſatio pari prematur difficultate, ac æthyopis dealbatio; hinc ad ſcopum hunc obtinendum varia impenduntur artificia, unde non poſſunt non totidem fere ſalium iſtorum exſurgere differentiæ, quot ſunt officinæ. Non quidem in ſe noxia evadunt per tales præparationes iſtiusmodi ſalia, interim tamen nunquam certus eſſe poteſt de medicamenti effectu medicus, quia neſcit, an ſal ſit perfecte medium, vel ad hanc, vel ad illam indolem magis vergens. Præterea pertinent ſalia plantarum ad ea, quæ medicamentorum farraginem præter neceſſitatem adaugent, & quibus plerumque ſalva conſcientia in officinis carere poſſemus; ſi enim unicum vel alterum tantum habeas, habebis fere omnia; minimum in illis non niſi difficillime quidquid ſpecificæ virtutis ex planta ſuperſtitis demonſtrare poteris.

§ 33

Medicamentorum officinalium farraginem ulterius adhuc præter neceſſitatem, præterque utilitatem adaugent *fecu*: & *magiſteria*, quorum ſimplicia ipſis in ſuo genere evidenter præpollent, cum per tales præparationes ob elutriationem ſalium domeſticorum non ſolum caſtrentur, ſed & pretioſiora reddantur iſta.

§. 34.

Externa vario quoque modo caſtrantur. Emplaſtris, ut

Oxycroceo, Diachylo c. g. item de Galbano crocato Myns. crocus detrahitur, ipſiusque loco pulvis Curcumæ vel terræ Orlean admiſcetur, æque ac ingrederetur crocus coloris ſaltem gratia. Spiritui formicarum inepte ſpiritus Lumbric. terreſt. ſubſtituitur; hic enim virtutibus iſto, quippe partibus volatilibus acidis & egregie balſamicis gaudente, longe eſt inferior.

§. 35.

Haud leves etiam occurrunt circa *vegetabilium collectionem* errores, medicis magis quam pharmacopæis imputandi, & ex neglecto ſtudio botanico ſcaturientes. Aſſervantur enim ſæpenumero, quæ ſub hoc vel iſto nomine a rhizotomis allata, laudataque fuere, licet toto genere a vero aberrent. Horum moderator medicus jure meritoque eſſe deberet, qui vero ſæpe vel ipſemet perpuſilla inſtructus eſt ſcientia botanica, vel rem haud ægre fert, inſpectionemque officinarum plane negliglit.

§. 36.

Ad medelam rite peragendam multum etiam confert concinna & apta *formularum præſcriptio*, ut ſcilicet nec contraria & ſeſe invicem deſtruentia, nec inæqualiter ſemet amplexantia commiſceantur, contra quod tamen præceptum multiplici modo peccari ſolet. Talibus erroribus fuſius inhærere mihi non eſt volupe; iis ſaltem inſiſto medicamentis fluidis, in quibus præcipitatio partium principum præter ſpem medici contingit. Relinquit ita æger ſedimentum, pro inutili iſtud habens, ſupernatantem vero liquorem ſolum adſumit, qui reliquorum tantum menſtruum, vehiculumque conſtituit. Exempli loco ſint mixturæ ex eſſentiis & tincturis talibus, quarum altera aquoſo, altera ſpirituoſo parata eſt menſtruo; vel ubi gummoſa reſinoſis, ſalina ſpirituoſis junguntur. Talibus inconcinne commixtis certo certius alterum alteri præcipitationem conciliabit. Ut igitur res amice ſeſe complectantur, nec disunionem rurſus ſubeant, omnis impendenda eſt præcautio. Medico phyſico, leges hydroſtaticas callenti, quicquid faciendum ſit, facile in mentem recurret. Errori tali ut obuiam eatur, vid. cel. HAMBERGERI

Elem.

Elem. Phyſ. (§. 229.) ubi, quid ad præcipitationem præcavendam, vel iſta jamjam facta, ad perfectam rurſus unionem præſtandam, agendum ſit, regula datur.

§. 37.

Manca ſæpe medicamenta redduntur ex *inſufficienti partium conſtitutivarum cognitione* (§. 26.), quando nempe menſtrua non ſatis apta, ſcopoque minus ancillantia, pro eſſentiarum extractione adhibentur; hinc ſæpius fit, ut Tincturæ & Eſſentiæ tantum partem quandam eſſentialem ſubjecti contineant, reliqua vero pars una cum magmate rejiciatur. Spiritus vini ipſe non omnis omnia recludit. Loquitur id aperte Tinctura Gialap. Turpethi vegetabilis &c. Hæ ſpiritu vini rectificatiſſimo paratæ minus, cum ſimpliciter rectificato vero fortius purgant. Ubi itaque ſubjectum in ſinu gerit meras partes inflammabiles, ibi alcohol; ubi vero ſalinæ una adſunt, ibi ſpiritus vini ſimplex officium facit; ſic enim omnes, quæ deſiderantur dotes, ſimul impetrantur.

§. 38.

Nec omittenda eſt cautela, quod nunquam concedi debeat, ut medicamenta in tabernis publicis parata, *absque ſignatura*, vel adnotato adhibendi modo ægris adportentur. Quot enim errores, quot triſtes caſus hac ex negligentia promanent, quotidiana proh dolor! loquitur experientia. Novi, binis in eadem domo decumbentibus ægris, emplaſtrum de meliloto viro adplicatum, cui medicus veſicatorium in muſculis gaſtrocnemiis ſuaſerat, emplaſtrum vero cantharizatum matronæ, cui angina detentæ emplaſtrum de meliloto deſtinatum fuerat, ſubſequente hinc preſſo pede in hac per totius non ſolum colli, ſed & capitis, imo thoracis peripheriam excoriatione. Alia matrona, ex lapidis ictu, capitis vulnere febreque ſuperveniente laborans, vehementiſſime discruciabatur, quum loco vaſis, eſſentiam balſamicam pro vulneris tractatione paratam, continentis, aliud deprehenderetur, cui liquor fortis, mineralis, acidus, ad potum acidulandum deſtinatus inerat. Senex quidam ſponſæ juvenculæ prima nocte debitum connubiale vegetius præ-

ſtare

ſtare geſtiens, aphrodiſiacum validum ſibi parare curat; eodem die pro viro alio juveni purgans paratur forte; uterque veſperi ſuum ex officina petit pharmacum; ſed en errorem, minus quidem infauſtum, magis tamen ridiculum, effectusque a neutro horum expectatos. Senex enim & thorum & ſponſam mirum in modum ex purgante adſumto per guttur tam ſuperius quam inferius inungit; vir juvenis vero in ſe jam ſatis ad exercitium venereum vegetus, maris ulterius divexatur ſtimulis. Uterque in cauſam inquirens, detegit, omnem in pharmacopæum ob neglectam ſignaturam redundare culpam. Fœminam haud inferioris ordinis, mixturæ cosmeticæ hauſtum, evidente cum valetudinis diſcrimine pro mixtura interna a medico celebri ordinata, per coloris identitatem deceptam, ingurgitaſſe memini. Centenos ſimiles errores, ſimiliaque fata adhuc adferre in proclivi eſſet, niſi pagellarum anguſtia id impediret; quamobrem plura lubens jam mitto.

§ 39.

Tandem & haud abs re erit, coronidis loco dicere, nil magis erroribus in medicamentorum præparatione, æque ac diſpenſatione obſtetricari, quam *neglectam* apud pharmacopæos, eorumque famulos, diſcipulosque *linguæ latinæ culturam*. Cum enim omnia iis pro norma laborum data, hoc idiomate conſcripta ſint; ejusmodi vero homines haud raro legere hasce literas vix calleant, ne dicam intelligere; non poſſunt non frequentiſſimi, & ſæpius graviſſimi ex tali ignorantia errores proficiſci; quorum itidem adferri haud pauca poſſent exempla, niſi odioſa iſta forent. Hic rurſus in medicos ipſos & præſertim in phyſicos ordinarios culpa redundat, quippe quibus vi officii incumbit, etiam hoc loco omnes præcavere errores, & nulli ad artem pharmacevticam addiſcendam concedere acceſſum, niſi ſufficienter linguam hanc ſumme neceſſariam calleat.

T A N T V M.

ERRATA.

Pag. 2. lin. 24. leg. quos. lin. 31. leg. cœleſtis. Pag. 4. lin. 27. leg. pharmacopoia. Pag. 5. lin. 14. leg. præparare. lin. ult. leg. nobilitant.